BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO
Departament Planowania
Wydział Ekonomiczny

Warszawa, 30 czerwca 1949 r.

ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

w świetle prasy i literatury ekonomicznej zagranicą

Nr 12
Rok IV

S p i s r z e c z y :

G. SAŁTYKOW.

PRZYSPIESZENIE OBIEGU ŚRODKÓW OBROTOWYCH

JAKO ŹRÓDŁO SZYBSZEGO TEMPA REPRODUKCJI SOCJALISTYCZNEJ.

"Woprosy Ekonomiki"
Nr 3 - 1949 r.

Kraj radziecki rozpoczął czwarty rok powojennej pięciolatki stalinowskiej w atmosferze gwałtownego rozkwitu przemysłu, rolnictwa, kultury i wzrostu dobrobytu materialnego mas pracujących.

Dzięki olbrzymiej pracy organizacyjnej partii bolszewickiej i państwa Radzieckiego, niezwykłemu rozmachowi pracy ludu radzieckiego na gruncie rozwoju socjalistycznego współzawodnictwa osiągnęliśmy w r.1948 doniosłe zwycięstwa. W porównaniu z r.1947 wolumen produkcji przemysłowej wzrósł o 27 % i przekroczył o 18 % poziom produkcji przedwojennej. Plan produkcji brutto wykonał przemysł w 1948 r. w wysokości 106 %. Wolumen inwestycji wzrósł o 23 % w porównaniu z r.1947 i o 50 % przekroczył poziom przedwojenny.

Koszt własny porównywalnej produkcji przemysłowej zmniejszył się w porównaniu z 1947 r. o 8,8 % wobec zaplanowanych 5,3 %; ponadplanowa oszczędność w skali całości gospodarki narodowej wyniosła przeszło 6 mld rubli.

Plony brutto zbóż wyniosły przeszło 7 mld pudów (x), czyli osiągnęły niemal poziom przedwojenny, przeciętna zaś urodzajność zbóż przekroczyła poziom 1940 r.

Znacznie wzrósł detaliczny obót towarowy. Wzrost płac,

(x) pud = ± 16 kg.

zniżenia cen państwowych i wywołana przez to zniżka cen na rynku kołchozowym i spółdzielczym zwiększyły dwukrotnie płace realne mas pracujących. Nowa zniżka cen od dnia 1 marca 1949 r. ma ogromne znaczenie polityczne i gospodarcze. Wzmacnia ona jeszcze bardziej walutę radziecką,powiększa rolę pieniądza w gospodarce radzieckiej oraz zdolność nabywczą mas pracujących.

W pierwszym etapie zniżki cen w 1948 r.ludność zyskała 86 mld.rubli,w drugim zaś etapie tej zniżki wygrana ludności wyniesie jeszcze 71 mld rubli. Decyzję partii i rządu,zarządzającą nową zniżkę cen,naród radziecki powitał z wielkim entuzjazmem,przy czym wywołała ona nowy przypływ twórczej aktywności mas pracuwjących.

Budżet państwowy Z.S.R.R. na rok 1949,zatwierdzony przez Radę Najwyższą Związku S.R.R.,świadczy o dalszym rozkwicie naszej Ojczyzny, wykazuje ogromną wyższość radzieckiego ustroju społecznego i państwowego w porównaniu z ustrojem kapitalistycznym.

W okresie,gdy wszystkie kraje kapitalistyczne przeżywają rozprzężenie obiegu pieniężnego,ostrą inflację,gdy obniża się tam stopa życiowa ludności,rośnie bezrobocie,- Z.S.R.R. zlikwidował całkowicie skutki wojny w dziedzinie skarbowości i obiegu pieniężnego. Stabilizację radzieckiego systemu finansowego charakteryzuje systematyczny wzrost zdolności nabywczej rubla i znaczne,dodatnie saldo budżetu. W roku 1949 dochody budżetu państwowego przewyższyły wydatki bieżące o 39,6 mld. rubli. W r.1949 strona dochodów budżetu państwowego wzrośnie w porównaniu z r.1948 o 9 %,strona zaś rozchodów o 12,6 %. Dochody budżetu wyniosą 446,0 rld rubli, rozchody zaś 415,35 mld.rb.

Wydatki budżetu rosną przede wszystkim w grupie finansowania inwestycji. Przewiduje się,że wzrosną one półtorakrotnie i wyniosą 79,8 mld rubli. Wydatki na cele społeczno-kulturalne wzrosną o 13,7 mld rubli, wydatki na obronę kraju o 12,8 mld rubli.

Tak więc budżet państwowy Z.S.R.R. zapewnia potężny rozwój socjalistycznej gospodarki i kultury. Budżet ten zapewnia

również sumy niezbędne dla Armii Radzieckiej,niezawodnie strzegącej wolności i niezależności naszej Ojczyzny.

Wykonanie budżetu i planu narodowo-gospodarczego w roku bieżącym wymaga dalszego doskonalenia pracy wszystkich dziedzin gospodarki. Wydajność pracy w przemyśle ma być podniesiona o 14 %, w budownictwie o 12 %, koszt własny produkcji w cenach porównywalnych zniżony ma być conajmniej o 6 %, ogólna suma akumulacji w przedsiębiorstwach państwowych i organizacjach (zyski i podatek obrotowy) wzrosnąć ma o 16 %,obieg środków obrotowych przyśpieszony ma być o 3 %.

Szczególnie charakterystyczny dla roku 1949 jest duży wzrost zysków socjalistycznego przemysłu i transportu. W porównaniu z r.1948 zyski państwowych przedsiębiorstw i organizacji wzrosną o 77,2 % i osiągną sumę 69,6 mld rubli. Zlikwidowane będą w głównej swej części dotacje państwowe dla przemysłu i transportu oraz wzrosną poważnie wydatki na inwestycje i na przyrost środków obrotowych z własnych dochodów.

Naród radziecki pod kierunkiem partii Lenina-Stalina pomyślnie walczy o przedterminowe wykonanie powojennego planu pięcioletniego. Rok 1949 ma być rokiem zamykającym wykonanie pięcioletniego programu w szeregu najważniejszych dziedzin gospodarki narodowej. Pracownicy przemysłowi Moskwy i okręgu moskiewskiego,dostarczający znaczny odsetek produkcji krajowej, obiecali towarzyszowi Stalinowi,że w połowie r.1949 osiągną poziom produkcji przewidziany na rok 1950.

Zobowiązały się do przedterminowego wykonania planu pięcioletniego kolektywy setek i tysięcy przedsiębiorstw wszystkich okręgów i republik Z.S.R.R.

To przyspieszone i bardzo wysokie tempo reprodukcji socjalistycznej osiągnięte być może tylko pod warunkiem mobilizacji ogromnych rezerw wewnętrznych,kryjących się w łonie każdego przedsiębiorstwa,tylko pod warunkiem szybkiego ich ujawnienia i przekształcenia w aktywną siłę państwowego planu narodowo/gospodarczego.

Dzięki codziennej kierującej,organizującej i wychowawczej pracy bolszewickiej partii i państwa radzieckiego,szerokie

masy pracowników radzieckiego przemysłu,transportu i rolnictwa głęboko uświadomiły sobie,jakich warunków wymaga wykonanie wielkich zadań powojennego rozwoju gospodarki radzieckiej. W ostatnich latach wszechnarodowe współzawodnictwo socjalistyczne nierozerwalnie złączyło się z walką o doskonalenie ekonomiki przedsiębiorstw,o ich rentowność,o lepsze wykorzystanie wszelkich środków,którymi dysponuje przedsiębiorstwo.

W r.1948 z inicjatywy czołowych przedsiębiorstw moskiewskich rozpoczęła się walka całego przemysłu i transportu radzieckiego o ponadplanową akumulację. W wyniku tego ruchu w r. 1948 znacznie się poprawiła ekonomika wielu tysięcy przedsiębiorstw,a państwo socjalistyczne otrzymało przeszło 6 mld.rubli dodatkowych środków do celów rozszerzonej reprodukcji.

W styczniu roku bieżącego Moskwa-chorąży wielkiej epoki stalinowskiej- wystąpiła,jako inicjator nowego ruchu patriotycznego-walki o przyspieszenie obiegu środków obrotowych.To novum w akcji współzawodnictwa socjalistycznego jest dalszym rozwojem i wyższym stopniem walki o wzrost wewnętrznej socjalistycznej akumulacji w przemyśle.Ruch ten jest nowym bodźcem ku doskonaleniu ekonomiki produkcji i obiegu towarów,ku zwiększeniu tempa roskwitu gospodarki radzieckiej.

Każdy produkt przechodzi długą drogę zanim dochodzi do odbiorcy i przynosić zaczyna pożytek radzieckim masom pracowniczym i państwu socjalistycznemu. Długość obiegu znacznej części zasobów materiałowych w społeczeństwie współczesnym od chwili wydobycia surowca i paliwa do chwili dostania się w ręce konsumenta gotowej produkcji,wynosi dziesiątki i setki dni. Wskutej tej długości obiegu towarów społeczeństwo posiada dużą masę towarów i materiałów unieruchomionych w tym lub innym stadium obiegu,a więc leżących na składzie (produkcyjne zapasy surowców,paliwa i materiałów),znajdujących się w procesie produkcji (niewykończone wyroby),w składach produkcji gotowej (zapasy gotowych wyrobów),znajdujących się w procesie transportu (towary w drodze). Do tego dochodzą pewne sumy pieniędzy,obsługujących ten obrót (środki pieniężne).

Wszystkie te zasoby,które nazywamy środkami obrotowymi,

wynosiły w przemyśle Z.S.R.R. w okresie przedwojennym przeszło 100 mld rubli. Gdyby każde przedsiębiorstwo przemysłowe przyspieszyło obieg tych środków tylko o jeden dzień,to w przemyśle moskiewskim wyzwoliłoby się 200 mln.rubli,a w całym przemyśle Z.S.R.R.-przeszło 1 miliard rubli.

Wskutek długiego trwania obiegu,a w szeregu wypadków zwolnienia jego tempa z powodu niewykorzenionych jeszcze wad pracy gospodarczej, znaczna część przyrostu produkcji i wypracowanej akumulacji socjalistycznej pochłonięta jest przez obieg,czyli leży na składzie lub trwa bezczynnie w jednym ze stadiów procesu produkcji. Tej części przyrostu produkcji nie można więc wykorzystać w interesie rozwoju gospodarki narodowej.

Minister Skarbu Z.S.R.R.,tow.Zwieriew,przytaczając na piątej sesji Rady Najwyższej Z.S.R.R.fakty zamrażania zasobów materiałowych,podkreślił ogromne znaczenie przyspieszenia ich obiegu. Trzeba usprawnić - mówił tow.Zwieriew- wykorzystanie środków obrotowych w gospodarce narodowej i wszcząć energiczną walkę o zmniejszenie ponadplanowych zapasów materiałów i produkcji gotowej,które w poszczególnych oddziałach przemysłu poważnie wzrosły. Na dzień 1 października 1948 r. zapasy produkcji gotowej w przemyśle spożywczym przewyższały normatywy o 30 %. Jeszcze wyższe były w przemyśle mięsnym i przetworów mlecznych. W organizacji zbytu tego Ministerstwa zapasy gotowej produkcji na dzień 1 października 1948 r.przewyższyły 2,5 raza remanenty gotowej produkcji na tenże dzień roku 1947. Wielkie są zapasy gotowej produkcji i materiałów także w przemyśle hutniczym,węglowym i szeregu innych. Niewłaściwe użytkowanie środków obrotowych i powstanie ponadplanowych zapasów zwalnia tempo obiegu wartości towarowo-materiałowych,pogarsza sytuację finansową przedsiębiorstw,doprowadza do zalegania ze spłatą pożyczek Gosbanku i z uiszczeniem należności dostawcom. Ministerstwa powinny doprowadzić zapasy wartości towarowo-materiałowych do stanu odpowiadającego ustalonym normatywom. Trzeba usprawnić materiałowo-techniczne zaopatrzenie przedsiębiorstw,skrócić cykl produkcyjny i przyspieszyć tempo obiegu wartości towarowo-materiałowych.

Przyspieszenie procesów produkcji we wszystkich stadiach obrotu towarów ma olbrzymie znaczenie narodowo-gospodarcze. Skrocenie okresu ruchu towarów we wszystkich jego stadiach jest dla gospodarki narodowej równoznaczne z wytworzeniem dodatkowej prodżkcji. Skrócenie okresu obrotu zasobów materiałowych oznacza,że w ciągu tego samego odcinka czasu dojdzie do konsumenta więcej towarów,niż przy niezmienionej długości obrotu.

Wyzwolone surowce,opał i materiały mogą posłużyć do wytworzenia produkcji dodatkowej, i na każdy rubel wyzwolonych środków obrotowych przypadnie tej dodatkowej produkcji nie mniej,niż za 1,5 - 2 ruble.

Przyspieszenie procesów produkcji i obiegu wiąże się ze wzrostem wydajności pracy i z oszczędnością kosztów produkcji,czyli ze zmniejszeniem kosztu własnego produkcji. To znaczy,że przyspieszenie obiegu środków obrotowych prowadzi do zwiększenia ogólnej masy powstającej w przemyśle akumulacji i jest jednym ze źródeł wzrostu rentowności produkcji.

Bezpośredni związek przyspieszenia obiegu środków obrotowych ze wzrostem wolumenu produkcji i z powstawaniem akumulacji potwierdza praktyka socjalistycznego gospodarowania.

Powszechny ruch ku przyspieszeniu obiegu środków obrotowych zrodził się w toku walki o ponadplanową produkcję i ponadplanową akumulację. Wiele przedsiębiorstw zobowiązuje się do oszczędzania środków obrotowych,do przyśpieszenia ich obiegu,a jednocześnie do wyprodukowania-dzięki zaoszczędzonym surowcom,paliwu i materiałom - parowozów,wagonów,statków,traktorów,maszyn,elektromotorów,obuwia,tkanin itd.

W warunkach gospodarki towarowo-pieniężnej (gdy każdemu ruchowi środków materiałowo-towarowych towarzyszy odwrotny ruch pieniądza) każde przyśpieszenie obiegu środków materiałowych wyzwala z obrotu odpowiednią sumę pieniędzy. Ta suma pieniędzy wyraża wzrost dochodu narodowego i można ją dodatkowo wykorzystać do przyśpieszenia tempa rozwoju gospodarki narodowej.

Wyzwolenie środków obrotowych ma duże znaczenie dla bu-

dżetu państwowego Z.S.R.R. Środki obrotowe przedsiębiorstw w miarę zwiększenia produkcji przy niezmiennej szybkości obrotu uzupełniane być muszą proporcjonalnie do wzrostu produkcji. Jeśli obieg środków obrotowych się zwalnia,to uzupełnienie ich musi odbywać się jeszcze w szybszym tempie,niż wzrost produkcji. Przeciwnie-jeśli następuje przyśpieszenie obiegu środków obrotowych,to można obyć się całkowicie bez ich uzupełnienia albo też powiększać je na mniejszą względnie skalę.

Każde uzupełnienie środków obrotowych odbywa się kosztem wytwarzanego dochodu narodowego,a mianowicie tej jego części, która idzie na akumulację. Uzupełnienie środków obrotowych przemysłu odbywa się kosztem zysku przedsiębiorstw przemysłowych i wyasygnowania odpowiednich środków z budżetu. Tak np. według planu na rok 1948 z ogólnej sumy 17.1 mld rublu,zużytych na uzupełnienie środków obrotowych państwowych organizacji gospodarczych, 6,4 mld musiało być uzupełnione z zysków przedsiębiorstw i 10,7 mld.rb ze środków budżetowych.

Przyśpieszenie obiegu środków obrotowych po pierwsze zmniejsza potrzebę ich uzupełnienia,czyli zmniejsza ogólną sumę nakładów na środki obrotowe celem zapewnienia przewidzianego wzrostu produkcji; po drugie wyzwala środki,które wpływają do budżetu państwowego,a po trzecie przyśpieszeniu tego obiegu towarzyszy zmniejszenie kosztu własnego,a wskutek tego powstawanie dodatkowej akumulacji wewnętrznej przemysłu.Wskutek tego zmniejszają się znów skolei asygnowania z budżetu państwowego na finansowanie gospodarki narodowej.

Na tym polega ogromne znaczenie rezerw,kryjących się w przyśpieszeniu obiegu środków obrotowych przemysłu radzieckiego. Mobilizacja ich w interesie naszego społeczeństwa socjalistycznego jest organiczną częścią walki narodu radzieckiego o jak najszybszy rozwój gospodarki narodowej,o podniesienie stopy życia i kultury mas pracujących Związku Radzieckiego.

x x x

Towarzysz Stalin uczy,że zdobycie wielkich sukcesów w budownictwie socjalistycznym wymaga "prawdziwego opanowania produkcji,jej techniki,jej strony finansowo-gospodarczej "(x). Masowy ruch patriotyczny,dążący do ponadplanowej akumulacji i do przyśpieszenia obiegu środków obrotowych,wciągnął szerokie koła robotników,pracowników inżynieryjno-technicznych i urzędników do akcji zupełnego opanowania finansowo-ekonomicznej strony produkcji. Na naradach wytwórczych,konferencjach wytwórczo-technicznych i w drodze zobowiązań indywidualnych setki i tysiące stachanowców deklarują swe możliwości w zakresie oszczędzenia funduszów państwowych,przyśpieszenia ich obiegu,wyzwolenia ich do celów potrzeb państwowych. Tę twórczą akcję organizacyjną szerokich mas pracowniczych genialnie przewidział Lenin jeszcze w pierwszych latach władzy radzieckiej. " Komunizm zaczyna się tam,pisał W.I.Lenin w r.1919,gdzie powstaje ofiarna,przezwyciężająca ciężki trud troska szeregowych robotników o wzrost wydajności pracy,o czuwanie nad każdym pudem zboża, węgla,żelaza i innych produktów,które dostają nie sami robotnicy i nie ich "bliscy",lecz ludzie "dalecy",czyli całe społeczeństwo,dziesiątki i setki milionów ludzi,zjednoczonych najpierw w jedno państwo socjalistyczne,a następnie w Związek Radzieckich Republik ".(xx) Niezwykle szeroki rozmach,jaki przybrało współzawodnictwo socjalistyczne pracowników Związku Radzieckiego,pomyślnie przetwarzających w życie tę wskazówkę Lenina,odpowiada w ten sposób,zgodnie z prawami rozwoju,okresowi stopniowego przejścia do komunizmu,który to okres nastąpił już w naszym kraju.

Walka o przyśpieszenie obrotu wartości towarowo-materiałowych jest jedną z form walki partii bolszewickiej i pracowników radzieckich o zrealizowanie przewagi ekonomiki radzieckiej nad ekonomiką kapitalistyczną.

(x) J.Stalin. Zagadnienia leninizmu. Wyd.11.str.329 (ros.)
(xx) W.I.Lenin.Dzieła t.XXIV str.342 (ros.)

W ustroju kapitalistycznym obieg mas towarowo-pieniężnych odbywa się [illegible]zutnie, anarchicznie, nierównomiernie. Po okresach ruchu środków pieniężnych i materiałów następuja długie okresy ich bezczynnego unieruchomienia wskutek stałych trudności zbytu produkcji i periodycznych kryzysów nadprodukcji. Wiadomo, że w krajach kapitalistycznych okres, w ciągu którego towary znajdują się w sferze obiegu (a głównie leżą na składach), przewyższa wielokrotnie okres ich produkcji. Tak np. w USA okres obiegu dłuższy jest od okresu produkcji: w przemyśle węglowym i naftowym siedmiokrotnie, w przemyśle samochodowym-sześciokrotnie, w przemyśle lekkim-ośmio-dziewięciokrotnie i więcej. W ZSRR, przeciwnie, okres obiegu towarów przemysłowych jest z reguły krótszy od okresu ich produkcji.

W ustroju socjalistycznym wszystkie stadia ruchu środków obrotowych przebiegają zgodnie planem. W społeczeństwie socjalistycznym nie ma antagonistycznej sprzeczności pomiędzy produkcją a spożyciem, właściwej ustrojowi kapitalistycznemu wskutek przeciwieństwa pomiędzy społecznym charakterem produkcji a prywatną formą jej zawłaszczania. W planowej gospodarce socjalistycznej stosunki produkcji odpowiadaja charakterowi sił wytwórczych. Nieistnienie własności prywatnej środków produkcji, walki konkurencyjnej dostawców, właściwa istocie socjalizmu planowa organizacja produkcji, podziału i obiegu, nieustannie rosnąca zdolność nabywcza i popyt efektywny ludności wyprzedzający podaż towarów - wszystko to chroni gospodarkę radziecką przed kryzysami nadprodukcji i tworzy warunki do nieustającego ruchu towarów.

Troska partii, rządu i całego narodu radzieckiego o jak najlepsze wykorzystanie środków obrotowych, szybki postęp techniczny, nieprzerywalność procesów produckji, obiegu i podziału produktów zapewniają systematyczne przyśpieszenie obiegu środków obrotowych, opanowanie tych lub innych poszczególnych dyskoordynacji i objawów niegospodarności, zakłócających rytm procesu obrotu towarów.

Obecny etap walki o wykorzystanie wyższości ekonomiki radzieckiej odznacza się tym, że pracownicy przemysłowi, uzbro-

jeni w marksizm-leninizm,uczestniczą czynnie w doskonaleniu i utrwalaniu ekonomiki przedsiębiorstw,opanowują wiedzę ekonomiczną,studiują ekonomikę produkcji i walczą o jej postęp. Przemawiając na naradzie pracowników przemysłu moskiewskiego w początku marca roku bieżącego,kierownik bolszewików moskiewskich,sekretarz MK i MGK WKP (b), tow.G.M.Popow,specjalnie podkreślił,że "poziom wiedzy ekonomicznej w środowisku kadr gospodarczych i partyjnych poważnie się podniósł. Jest to gwarancją,że powzięte zobowiązania w sprawie przyspieszenia obiegu środków obrotowych będą pomyślnie wykonane". Celem wykrycia możliwości przyśpieszenia obiegu środków obrotowych konieczna jest i nadal uporczywa praca kadr partyjnych i gospodarczych nad wzbogaceniem wiedzy ekonomicznej i konkretnym badaniem ekonomiki każdego współczesnego przedsiębiorstwa.

Każdy zakład przemysłowy,fabryka,kopalnia rudy,kopalnia węgla,budowa drogi itd, wymagają traktowania indywidualnego, gdyż przedsiębiorstwa jaskrawo różnią się między sobą pod względem zasobów wewnętrznych. Jeżeli-biorąc przeciętną dla całości przemysłu ZSRR - główna masa środków obrotowych przedsiębiorstw przemysłowych mieści się w zapasach produkcyjnych surowców,materiałów,paliwa itd.(na dzień 1.I.1938 roku 45,8% całości środków obrotowych),to w przemyśle budowy maszyn główna część środków obrotowych zaabsorbowana w procesie produkcji mieści się w produkcji niezakończonej (na dzień 1.I.1936 35,9 % ogólnej sumy środków obrotowych), w przemyśle zaś węglowym - w zapasach produkcji gotowej (na dzień 1.I.1936 r. 42,6 % sumy środków obrotowych.)

Jeszcze bardziej różnolita jest struktura środków obrotowych w poszczególnych przedsiębiorstwach,posiadających swe specyficzne właściwości produkcyjne. Każdej dziedzinie produkcji i każdemu przedsiębiorstwu właściwa jest specyficzna szybkość obiegu środków obrotowych. W roku 1939 środki pieniężne w normowanych towarowo-materiałowych dobrach obrotowych obracały się w ciągu roku od 1,9 razy (budowa maszyn ciężkich) do 15 razy (przemysł węglowy). Jaskrawo różni się także szybkość obrotu w poszczególnych przedsiębiorstwach

tej samej dziedziny przemysłu. Tak n.p. w pięciu zakładach budowy obrabiarek szybkość obiegu środków obrctowych wahała się w roku 1940 od 1 do 27 obrotu rocznie, w siedmiu zaś kombinatach celulozowo-papierniczych od 1,7 do 7,0.

Plan państwowy ustala dla każdego zakładu przemysłowego normy zapasów surowców, paliwa, materiałów, półwyrobów i gotowej produkcji. Jednakże rzeczywista ilość tych zapasów w każdej jednostce, pracującej na zasadzie gospodarności, zależy w dużym stopniu od kierowników zakładów, od ich umiejętnego gospodarowania, a także od zrozumienia przez nich interesu państwowego. Kontrola stanu środków obrotowych, którą przeprowadziły w ostatnich miesiących komisje fabryczne w związku z rozwijającym się współzawodnictwem socjalistycznym o przyśpieszenie obiegu środków obrotowych, wykazała, że w wielu przedsiębiorstwach stan środków obrotowych przekracza o miliony rubli normatywy planowe.

Przyczyną tego jest niedbalstwo i niegospodarność poszczególnych kierowników przedsiębiorstw i ich funkcjonariuszy, bądź też ich zaściankowa zaborczość w gromadzeniu możliwie największych zapasów " na wszelki wypadek ". W obu wypadkach ponadplanowe nadwyżki środków obrotowych stanowią obumarłą własność państwową, zamrożone zasoby produkcyjne, świadczące o niegospodarnym stosunku do sprawy.

Kierownicy gospodarczy, tolerujący zamrażanie zasobów produkcyjnych, są w gruncie rzeczy trwonicielami bogactwa społecznego. Wielu spośród nich wskutek swego krótkowidztwa nie widziało tego trwonienia dobra społecznego, nie zwracało na to uwagi, co świadczy o niskim poziomie ich pracy, jako kierowników przedsiębiorstw. Lecz nie mało było i jest jeszcze kierowników gospodarczych, świadomie gromadzących "na wszelki wypadek " na rok, na dwa lata, trzy i więcej najróżnorodniejsze zasoby materiałowe.

Tacy kierownicy gospodarczy-"handlowcy"- nadużywają przyznanej im, na zasadzie autonomii gospodarczej, względnej samodzielności i nie mają nic wspólnego z prawdziwymi kie-

rownikami przedsiębiorstw socjalistycznych. Ich ciasno kramarski stosunek do sprawy jest stosunkiem antypaństwowym. "Handlowców" tego rodzaju napiętnowali swego czasu Lenin i Stalin,jako wyznawców burżuazyjnej zasady "zagarnąć dla siebie jak najwięcej,dać społeczeństwu jak najmniej". Konieczna jest nieprzejednana walka z tego rodzaju kramarstwem,tendencjami antypaństwowymi i konkretnymi ich wyznawcami.

x
x x

Tempo obiegu środków obrotowych charakteryzuje nie tylko ich wykorzystamie,lecz również jakość całej pracy przedsiębiorstwa. Zanalizujemy w ogólnych zarysach elementy tego wskaźnika.

Przez tempo obiegu środków obrotowych rozumie się szybkość,z jaką znajdujące się w przedsiębiorstwie środki obrotowe wykonują swój cykl obrotu,czyli przechodzą przez wszystkie kolejne stadia od chwili przybycia ich do zakładu przemysłowego w postaci surowca,materiałów paliwa,narzędzi itd.,aż do chwili zamieniania się ich w produkcję,zbywaną za pieniądze, czyli do chwili,gdy za te same środki zakupuje się i dostarcza przedsiębiorstwu nowe zapasy surowców,paliwa,materiałów itp.

Szybkość obiegu środków obrotowych można wyrazić trzema sposobami,mianowicie :

1. przez okres ich obrotu w dniach,
2. przez liczbę ich obrotów w ciągu roku,
3. przez wartość produkcji gotowej,przypadającą na rubla środków obrotowych.

Okres obiegu środków obrotowych określa się czasem ich przechodzenia przez poszczególne stadia cyklu obiegu. Tak np. jeżeli zakład musi mieć przeciętnie dwutygodniowy zapas materiałów,to pierwsze stadium obiegu czyli przebywanie surowców, paliwa,materiałów itd.,na składzie po ich przybyciu do fabryki wynosi według normy 15 dni. Następnie -jeśli proces technologiczny w danej produkcji wymaga 3-tygodniowego okresu od chwili wejścia surowców do procesu produkcji -do chwili otrzymania produkcji gotowej,to drugie stadium obrotu -przebywanie w

stanie produkcji niezakończonej wyniesie według normy 21 dni.

Jeżeli normalny zapas produkcji gotowej z uwzględnieniem warunków jego wysyłki ustalony został w wysokości jednotygodniowej produkcji,to w konsekwencji długość przebywania środków obrotowych w trzecim stadium obiegu, w zapasie produkcji gotowej,wynosi według normy 7 dni. Jeżeli założymy,że czas potrzebny na załatwienie formalności i opracowanie rachunków za wysłaną produkcję,czyli okres realizacji produkcji,wynosi również 1 tydzień,to okaże się,że w stadium czwartym realizacji produkcji - długość obiegu wynosi 7 dni. Wreszcie załóżmy,że na wypłatę robocizny i zakupy środków produkcji przedsiębiorstwo musi posiadać środki pieniężne w wysokości trzydniowych kosztów produkcji,wówczas piąte stadium cyklu obiegu -przebywanie w postaci pieniężnej - wynosi 3 dni. W sumie ogólnej okres obiegu środków obrotowych w danym przedsiębiorstwie wyniesie:

15 + 21 + 7 + 7 + 3 = 53 dni.

Z tego wynika,że środki obrotowe obrócą się w ciągu roku 360 : 53 = 6,8 razy.

Obliczenie czasu potrzebnego na przejście poszczególnych środków obrotowych jest w praktyce utrudnione,ponieważ czas ten często się zmienia;poszczególne typy produkcji,surowców, materiałów itd. odbywają swój obieg w bardzo różnolity okres i obliczenie przeciętnej ich długości jest niezmiernie skomplikowane. Dlatego szybkość obiegu określa się zwykle nie drogą bezpośredniego obliczania czasu,lecz stosunkiem pomiędzy rocznymi wydatkami na produkcję a środkami obrotowymi.

Rzeczywiście,jeżeli środki obrotowe obrócą się w ciągu roku 6,8 razy,to suma rozchodu tych środków w ciągu roku powinna być 6,8 razy wyższa od sumy obecnych środków obrotowych. Jeżeli roczny rozchód środków obrotowych (obrót roczny) wynosi 27 mln rb., suma zaś tych środków - 4 mln.rubli,to znaczy, że każdy rubel środków obrotowych obrócił się w ciągu roku przeciętnie 6,8 razy,długość zaś obrotu wynosi 360 : 6,8 = 53 dni.

W ten sam sposób określić można szybkość obiegu środków

obrotowych w poszczególnych jego stadiach. W tym celu należy porównać sumy środków obrotowych zaabsorbowane w poszczególnych stadiach obrotu z ogólną sumą środków obrotowych i okresem ich obrotu. Tak np. jeżeli wartość niezakończonej produkcji wynosi 1,1 mln rubli przy ogólnej sumie środków obrotowych 4 mln.rubli,przeciętnej długości jej obrotu 53 dni,to łatwo jest obliczyć,że stadium produkcji pochłania 28 % sumy ogólnej środków obrotowych i odpowiednio 28 % długości obrotu, czyli 15 dni.

Jeżeli chodzi o wskaźnik ilości produkcji rocznej,przypadającej na 1 rubel środków obrotowych,to wyraża on tempo obrotu środków obrotowych niebezpośrednio. Cena produkcji,a także i jej fabryczny koszt własny,wyższy jest od rocznego rozchodu środków obrotowych. Stosunek pomiędzy wartością produkcji a funduszem obrotowym wyolbrzymia więc szybkość w obiegu środków obrotowych. Załóżmy,że produkcja,na którą przedsiębiorstwo wydało 27 mln.rb.(przy 4 mln.rb.wartości środków obrotowych),zbyta będzie z zyskiem za cenę 32 mln.rb. To znaczy, że na jednego rubla środków obrotowych przypada produkcji za 32 : 4 = 8 rb. Nie można z tego jednak wyciągnąć wniosków,że środki obrotowe obróciły się ośmiokrotnie w ciągu roku (i że długość obrotu wynosiła 45 dni). Jak wskazaliśmy wyżej,długość obrotu wynosi faktycznie 53 dni,szybkość zaś obrotu 6,8 obrotów w ciągu roku. Pomimo to wskaźnik wartości produkcji przypadającej na 1 rubel środków obrotowych wyraża-chociaż pośrednio i nieściśle- szybkość obiegu środków obrotowych. Ponieważ wskaźnik ten zawsze można szybko określić w każdym przedsiębiorstwie,więc należy go uznać za bardzo istotny,jeżeli chodzi o kontrolę obiegu środków obrotowych.

Zanalizowane wyżej trzy wskaźniki,obok wskaźnika kosztu własnego produkcji,wyrażają jakość całej pracy przedsiębiorstwa. Nie istnieje taki techniczny,ekonomiczny,czy produkcyjny warunek pracy przedsiębiorstwa,któryby nie działał na te wskaźniki.

Ogromne znaczenie dla całej ekonomiki przedsiębiorstwa

i jakości jego pracy ma poziom techniki, stosowanej w zakładzie przemysłowym, technologia produkcji i system maszyn oraz stopień ich wykorzystania, a wreszcie tempo pracy. Wszystkie te warunki odbijają się bezpośrednio we wskaźnikach szybkości obiegu środków obrotowych. Określają one szybkość przechodzenia środków obrotowych przez poszczególne stadia produkcji oraz skład materiałowy tych środków, a więc wartość ich jednostek (typ surowca, paliwa, narzędzi itp.) Praktyka świadczy, że każda zmiana techniki i technologii produkcji oddziaływuje na wartość środków obrotowych, pochłoniętych przez niezakończoną produkcję.

Technikę współczesną charakteryzuje wprowadzenie systemu taśmowego i metod przyśpieszonych prac, mechanizacja i amortyzacja procesów produkcji i transportów, rozpowszechnienie elektrotechnologii, zastosowanie trwalszych materiałów i narzędzi, wprowadzenie sztywnego, rytmicznego rozkładu pracy. Wszystkie te drogi postępu technicznego prowadzą do poważnego przyśpieszenia obiegu środków obrotowych w procesie produkcji. Przejście do metody produkcji taśmowej przyśpiesza procesy produkcji 2 do 4 razy i więcej, odpowiednio zmniejsza wysokość produkcji niezakończonej. Nowe przyśpieszające prace metody cięcia metalu, przyśpieszony przetop surówki, przyśpieszone metody budowy statków itd. zmniejszają wysokość niezakończonej produkcji 1,2 - 5 i więcej razy. Mechanizacja i automatyzacja procesów produkcji skraca ich długość dziesiątki razy, rytmiczność pracy wszystkich odcinków produkcji umożliwia równoległe wykonywanie wszystkich elementów wyrobu, a wskutek tego likwiduje przetrzymywanie produkcji w stanie niezakończonym i silnie zmniejsza zapasy produkcji nieskompletowanej.

Udoskonalenie jakości produkcji, wyrażające się w zmniejszeniu i zlikwidowaniu wybrakowanej produkcji, również obniża wagę produkcji niezakończonej i przyśpiesza obieg środków obrotowych. Istnienie produkcji wybrakowanej prowadzi to tego, że części wyrobów i konstrukcje, które już przeszły przez to lub inne stadium procesu produkcyjnego, stają się złomem i zaczynają swój cykl obrotu znowu od początku. Na przykład sy-

stematyczne wybrakowywanie odlewów powoduje nieskończoność obiegu pewnej części metalu,która wciąż i wciąż powraca do wielkiego pieca.

Nieustannie kołuje wewnątrz przedsiębiorstwa ta część metalu,która przy odlewach przypada na wszelkiego rodzaju dodatki na obróbkę. W procesie obróbki mechanicznej,dodatki te zamieniają się w wióry; wióry te zaś jako surowiec znowu zamieniają się w dodatki na obróbkę,które ponownie stają się wiórami. Dlatego zmniejszenie dodatków na obróbkę,udoskonalenie konstrukcji i technologii produkcji,przejście do sztancowania oraz inne sposoby,zmniejszające ilość odpadków surowców i materiałów - wszystko to prowadzi do skrócenia obiegu środków obrotowych,zaabsorbowanych w produkcji,co ze swej strony odbija się na wszystkich wskaźnikach,charakteryzujących tempo obiegu środków obrotowych.

Ogromny wpływ na tempo obiegu środków obrotowych wywiera wykonanie planów,dotyczących asortymentu i jakości produkcji. Jeżeli produkcja nie odpowiada planowi pod względem asortymentu i jakości,to w gospodarce powstają nieuchronnie te lub inne częściowe trudności przy zbycie tej produkcji. Musi się dla niej znaleźć nabywców nieplanowych,co przewleka zbyt,a więc produkcja zalega składy,co zamraża wyłożone na nią środki. Przedsiębiorstwo,które wykonało produkcję,niezgodną z planem pod względem asortymentu i jakości,pożyczać musi od państwa dodatkowe środki obrotowe pieniężne,ponieważ własne środki przedsiębiorstwa grzęzną w rozdętych zapasach gotowej produkcji,nie znajdującej niezwłocznego zbytu.

Odchylenie się od planu pod względem asortymentu i jakości produkcji silnie uderza również w ekonomikę przedsiębiorstw,które są odbiorcami danej produkcji. Odbiorcy ci muszą dostosowywać swoją produkcję do surowców,materiałów czy paliwa gorszego gatunku albo innego asortymentu,ponosić z tego tytułu straty i nieuniknione zahamowania w obiegu własnych środków obrotowych. Duże znaczenie ma w związku z tym decyzja rządu radzieckiego,że plany będzie się uznawało za

wykonane tylko w tych wypadkach,gdy produkcja odpowiada planowi pod względem asortymentu i jakości. Zarządzenie to,przyczyniając się do poprawienia ekonomiki wszystkich przedsiębiorstw,sprzyja również przyśpieszeniu obiegu środków obrotowych.

Na wszystkich wskaźnikach obiegu środków obrotowych odbija się również jakość t.zw. działalności komercyjnej przedsiębiorstwa. Umowy gospodarcze,dotyczące dostaw,zbytu i przewozu towarów,zawarcie ich we właściwym czasie i ścisłe wykonanie --wszystko to jest gwarancją właściwej szybkości i obiegu towarowo-materiałowych środków przedsiębiorstwa. Niedotrzymanie umów zwalnia tempo obiegu,prowadzi do zadłużenia wierzycielsko-dłużniczego,do zalegania ze spłatą pożyczek Gosbanku, do kar pieniężnych,grzywien i odszkodowań,a wszystko to pochłania poważne sumy środków obrotowych.

Wskaźniki obiegu środków obrotowych dają również wyraz wadom ewidencji materiałów i gospodarki składowej przedsiębiorstw. Wadliwie prowadzona ewidencja towarów i materiałów prowadzi nieuchronnie do błędów w działalności komercyjnej przedsiębiorstwa,a w szczególności do zakupywania materiałów zbędnych, do magazynowania materiałów już niepotrzebnych, do zahamowania zbytu produkcji itd.

Brak przejrzystości w ewidencji materiałów prowadzi do zużywania ich przez oddziały w ilościach,przekraczających normy,a nieraz do ich trwonienia. Przy niedokładnej ewidencji nie zauważa się produkcji wadliwej,co ze swej strony odbija się na kosztach i szybkości obiegu środków obrotowych. Walka o ulepszenie omówionych wyżej wskaźników,charakteryzujących wykorzystanie środków obrotowych i wyrażających jakość pracy przedsiębiorstwa,pobudza i bezpośrednio obejmuje również walkę o usprawnienie całej pracy przedsiębiorstwa. Walcząc o przyśpieszenie tempa obiegu środków obrotowych,pracownicy wprowadzają nową technikę,doskonalą organizację produkcji,podnoszą jej jakość,likwidują niegospodarność,uporządkowują stronę handlową i finansową pracy przedsiębiorstwa,ewidencję

i planowanie produkcji i obrotu.

Tak więc walka o przyśpieszenie obiegu środków obrotowych jest organicznym ogniwem współzawodnictwa socjalistycznego o przedterminowe wykonanie planu pięcioletniego oraz stanowi potężne źródło przyśpieszenia tempa reprodukcji socjalistycznej.

x

x x

W akcji o lepsze wykorzystanie środków obrotowych niemałą rolę odgrywają również takie dźwignie ekonomiczne, jak "kontrola za pomocą rubla" w ramach zasady gospodarności oraz premie i kredyt.

Jak wykazuje praktyka przedsiębiorstw przemysłowych, upowszechnienie zasady gospodarności, oparcie na jej podstawach już nie tylko pracy przedsiębiorstwa, jako całości, ale pracy Oddziału, brygady i poszczególnych stachanowców jest decydującym czynnikiem powstawania oszczędności, akumulacji ponadplanowej i przyśpieszenia obiegu środków obrotowych.

Lenin jeszcze w r.1918 wskazał, że pomyślność radzieckiej pracy gospodarczej zależy " od udziału całości narodu w jej obrachunku i od kontroli z dołu". Przestawienie brygad i robotników na pracę opartą na zasadzie gospodarności, jest wyższą formą takiego udziału całości narodu w obrachunku pracy i jej kontroli. W toku współzawodnictwa socjalistycznego wytworzyły się już i tworzą się w dalszym ciągu odpowiednie formy tego obrachunku i kontroli. Oparcie na zasadzie gospodarności pracy oddziałów i brygad, wprowadzenie rachunków osobistych brygad i poszczególnych stachanowców, robotnicza kontrola obiegu i oszczędności środków obrotowych, kontrola stosowana na każdym kroku ich obiegu - wszystko to stało się już dorobkiem wielu setek przedsiębiorstw radzieckich. Zadanie polega na tym, by jeszcze szerzej rozpowszechniać to dodatnie doświadczenie, organizować je precyzyjnie, bez nadmiernego biurokratyzmu, by wpoić najdoskonalsze formy ewidencji i kontroli, zmechanizować procesy obliczenia i wprowadzić racjonalny obieg dokumentów.

Organicznym elementem zasady gospodarności i socjalistycznego systemu gospodarki,jako całości,jest tego rodzaju dźwignia ekonomiczna,jak premie. Istniejący system zachęty i nagród dla zwycięzców we współzawodnictwie socjalistycznym o ponadplanową akumulację jest potężnym bodźcem do dalszego rozwoju walki o przyśpieszenie tempa obiegu środków obrotowych. Wyzwolenie środków obrotowych,zwiększając ponadplanową akumulację i przyczyniając się do przekroczenia planu,umożliwia stosowanie dodatkowej zachęty materialnej,a przez to samo powoduje wzrost zainteresowania osobistego pracowników w sprawie przyśpieszenia tempa obiegu środków obrotowych. System premii za wyzwolenie środków obrotowych powinien rozwijać się dalej.

Poważne znaczenie w walce o przyśpieszenie obiegu środków obrotowych ma kredyt bankowy. Banki,zaopatrując przedsiębiorstwa w brakujące im pieniężne środki obrotowe, mogą mieć duży wpływ na działalność gospodarczą przedsiębiorstw. Wystarczy powiedzieć,że same tylko krótkoterminowe pożyczki bankowe pod zastaw ponadplanowych zasobów towarów i materiałów wynoszą rocznie około 300 mld rubli. Banki są organami kontroli państwowej,które muszą nieustannie czuwać nad obiegiem środków obrotowych przedsiębiorstw; muszą przecinać wypadki zamrażania środków obrotowych wskutek niegospodarności,czy też lokalnych tendencji kierowników przedsiębiorstw,przyczyniać się do likwidacji nadmiernych zapasów,powstałych z tych lub innych przyczyn,przyciskać tych,którzy zwlekają z rozrachunkami itd. Zastosowując różne rygory,pobierając odsetki za zwłokę,banki mogą wywierać i wywierają poważny wpływ ekonomiczny na przedsiębiorstwa, pobudzając walkę o doskonalenie ich ekonomiki.

Pracownicy bankowi w poważnej swej masie włączyli się do patriotycznej akcji przyśpieszania obiegu środków obrotowych. Muszą oni jednak jeszcze aktywniej,z większą inicjtywą,bardziej elastycznie posługiwać się tak potężną dźwignią ekonomiczną,jaką jest kredyt; muszą mieć codzienny kon-

takt z przedsiębiorstwami.a także z lokalnymi i centralnymi organami,które są powołane do kierowania organizacjami gospodarczymi.

Czynny udział w akcji przyśpieszenia obiegu środków obrotowych powinni wziąć naukowcy-ekonomiści i organizatorzy produkcji. Naukowcy -jak wskazał tow.G.M.Popow na naradzie pracowników przemysłu moskiewskiego- powinni zaznajomiać szerokie warstwy pracowników w jak najpopularniejszej formie ze skomplikowanymi zagadnieniami ekonomicznymi,powinni dopomagać działaczom gospodarczym do głębokiego wniknięcia do ekonomiki produkcji,do zupełnego wykrywania rezerw wewnętrznych przedsiębiorstwa.

Pracownicy naukowi instytutów ekonomicznych powinni dopomóc do opracowania najściślejszej,a jednocześnie prostej metodyki codziennej kontroli i ewidencji tempa obiegu środków obrotowych i jego przyśpieszania,a także do opracowania najracjonalniejszych form zastosowania zasady gospodarności w oddziałach przedsiębiorstw itd.

Udoskonalić należy również obecny system rozrachunków, który prowadzi w szeregu wypadków do tego,że najlepsze przedsiębiorstwa wpadają w ciężką sytuację finansową z powodu złej pracy innych przedsiębiorstw - odbiorców ich produkcji. Wymaga również udoskonalenia metodyka planowego obrachunku wszystkich typów normowanych aktywów,co ma duże znaczenie, jako gwarancja z jednej strony normalnego biegu produkcji, a z drugiej - właściwego kredytowania.

Wszystkie te problemy muszą stać się przedmiotem pracy naukowej ekonomistów radzieckich,którą prowadzić oni powinni w ścisłym kontakcie z pracownikami,zatrudnionymi w samej produkcji. Trzeba tu stwierdzić dodatnie znaczenie takich form pomocy ze strony pracowników naukowych-ekonomistów,zatrudnionych w przedsiębiorstwach,jak wyodrębnienie brygad szefowskich,prowadzących systematyczne poradnictwo,organizowanie konferencji naukowo-wytwórczych,wykładów i referatów w przedsiębiorstwach,w ich oddziałach,w brygadach i w fi-

liach, wymiana doświadczeń między przedsiębiorstwami itd.

x

x x

Ruch patriotyczny, mający na celu przyśpieszenie obiegu środków obrotowych, rozpowszechnił się w naszym kraju z niezwykłym rozmachem. Pracownicy przemysłowi podjęli się odpowiedzialnych zobowiązań. Pracownicy przemysłu moskiewskiego przyrzekli towarzyszowi Stalinowi, że wyzwolą w ciągu roku 1949 środków obrotowych na sumę 1,3 mld rubli, pracownicy Swierdłowa - na sumę 400 mld rb., Kujbyszewa - 185 mln. rb. pracownicy przemysłu naftowego Azerbejdżańskiej SRR. - 55 mln., itd.

Zadanie pracowników radzieckiego przemysłu, transportu, aparatu finansowego, instytucji naukowych polega na tym, by wszelkimi środkami poprzeć szlachetną inicjatywę Moskwy, rozwinąć jeszcze szerzej wszechnarodowe współzawodnictwo socjalistyczne o przyśpieszenie obiegu środków obrotowych, a przez to samo wnieść niezmiernie cenny wkład do sprawy przedterminowego wykonania powojennej pięciolatki stalinowskiej oraz do sprawy przyśpieszenia tempa reprodukcji socjalistycznej w naszym kraju.-

------ oOo ------

A. Z W I E R I E W
Minister Skarbu Z.S.R.R.

NAKŁADY NA GOSPODARKĘ NARODOWĄ z BUDŻECIE Z.S.R.R.

w 4-tym roku powojennej pięciolatki stalinowskiej.

Płanowoje Choziajstwo Nr.2 z dn.10.V.1949 (Wyjątek z art.A.Zwieriewa p.t."Budżet państwowy czwartego roku powojennej pięciolatki stalinowskiej.

W roku 1949 przemysł socjalistyczny i inne gałęzie gospodarki rosną nadal. Państwo radzieckie wprowadza w życie szereg poważnych zarządzeń mających na celu wzrost stopy życiowej narodu pod względem materialnym i kulturalnym. Wszystko to znajduje swój wyraz po stronie wydatków budżetu państwowego. Suma przeznaczona na gospodarkę narodową wynosi 152,5 mld rb. czyli stanowi przeszło trzecią część budżetu. Wydatki na cele społeczno-kulturalne wzrosną w porównaniu z rokiem ubiegłym o 13,6 mld rb i wyniosą 119,2 mld rb. czyli 28,7 % budżetu.

Ogółem suma przeznaczona na gospodarkę narodowę i cele społeczno-kulturalne stanowi dwie trzecie budżetu państwowego ZSRR.

Taka struktura budżetu gwarantuje dalsze ugruntowanie potęgi ekonomicznej państwa socjalistycznego,jeszcze silniejszy rozwój radzieckiej nauki i kultury oraz nieustanny wzrost dobrobytu mas pracujących.

Wydatki na finansowanie w roku bieżącym poszczególnych dziedzin gospodarki narodowej wyrażają liczby następujące :
(w miln.rubli)

	Rok 1948 (wykonanie)	Rok 1949
O g ó ł e m :	147.483	152.525
W tym :		
Przemysł	94.081	75.483
Rolnictwo i leśnictwo	20.474	32.685
Transport i łączność	14.344	14.744
Handel i zapasy	4.088	6.488
Gospodarka komunalna	4.368	5.951

Wydatki budżetu na gospodarkę narodowa wzrastają więc w r.1949 o 5 miliardów rubli w porównaniu z rokiem poprzednim. Suma ta daleka jest jednak od wyrażenia całości wzrostu nakładów na gospodarkę narodową. W roku 1949 bowiem znacznie wzrasta odsetek własnych zysków w ogólnej sumie wydatków na gospodarkę narodową i silnie się kurczą dotacje państwowe. W związku ze znacznym wzrostem swych zysków przedsiębiorstwa przemysłowe i organizacje gospodarcze wydadzą w roku bieżącym na gospodarkę narodową ze środków własnych 37,4 mld.rubli.Po uwzględnieniu tej sumy nakłady na gospodarkę narodową wyniosą w 1949 r. 189,9 mld.rubli i przewyższą odpowiednie wydatki zeszłoroczne o 27,0 mld rubli. Jeżeli zaś weźmiemy pod uwagę silne zredukowanie w r.1949 dotacji budżetowych dla szeregu działów gospodarki w r.1949,to okaże się,że przyrost nakładów na gospodarkę narodową jest znacznie większy.

Wskutek wprowadzenia nowych cen hurtowych i likwidacji (w głównej części w r.1949,a ostatecznie w r.1950) systemu dotacji państwowych,zmienia się stosunek wzajemny poszczególnych gałęzi gospodarki narodowej i budżetu. Wskutek wzrostu zysków silnie wzrasta udział własnych środków przedsiębiorstw i organizacji gospodarczych w wydatkach na finansowanie inwestycji oraz udział tychże środków w przyroście własnych funduszów obrotowych. Ze swej strony w budżecie państwowym ZSRR rosną

bezwzględnie i względnie wydatki na gospodarkę narodową,związane z rozszerzaniem produkcji.

W związku z silną redukcją dotacji państwowych kierownicy przedsiębiorstw wzmacniają kontrolę wyników ich działalności gospodarczej,wzrasta zainteresowanie tych kierowników w zwiększeniu zysków, w tępieniu rozrzutności,w bardziej stanowczej walce z marnotrawstwem,a wszystko to przyczynia się do utrwalenia zasady gospodarności.

Dotacje państwowe zredukowane zostały w porównaniu z rokiem ubiegłym 5,3-krotnie,szczególnie zaś silnie zmniejszono sumę dotacji dla przemysłu i transportu. To właśnie tłumaczy zmniejszenie ogólnej sumy dotacji budżetowych dla przemysłu w porównaniu z rokiem ubiegłym. W roku 1949 pozostają jednak w mocy dotacje na rzecz rolnictwa,komunalnej gospodarki mieszkaniowej oraz na rzecz niektórych działów przemysłu. Zadanie polega obecnie na tym,by stworzyć warunki umożliwiające zupełne zlikwidowanie dotacji państwowych. Wyniki gospodarcze pierwszych miesięcy 1949 r. oraz poważny wzrost zysków wskutek powszechnej i stanowczej walki o zniżenie kosztu własnego produkcji - wszystko to świadczy,że istnieją u nas wszelkie możliwości rozwiązania tego zadania w najbliższym czasie.

Przeszło połowa wszystkich środków przeznaczonych w r.19[illegible] na gospodarkę narodową,włożona będzie w inwestycje. Ogólna suma nakładów inwestycyjnych wzrośnie z 66,2 mld w r.1948 do 105,5 mld.rubli w r.1949.

Znacznie zwiększy się przy tym udział własnych funduszów organizacji gospodarczych w wydatkach na nowe inwestycje,co uwidaczniają następujące dane ;

Wydatki na finansowanie inwestycji (w mln.rubli.

	Wykonano w r.1948			Zatwierdzono na r.1949 (w nowych cenach hurtowych)		
	ze śr. własn.	z budżetu	Razem	ze śr. własn.	z budżetu	Razem
Razem	8.994	57.158	66.152	25.696	79.837	105.53[illegible]
W tym :						
Przemysł	6.640	39.749	46.389	19.390	52.841	72.231
Rolnictwo	110	4.208	4.318	249	8.960	9.20[illegible]
Transport i łączność	1.802	7.193	8.995	4.508	9.034	13.542
Handel i zapasy	192	649	841	349	637	9[illegible]
Inne dziedziny	250	5.359	5.609	1.200	8.365	9.5[illegible]

Przy ogólnym wzroście wydatków inwestycyjnych w porównaniu z rokiem ubiegłym o 59,4 %, odsetek nakładów inwestycyjnych z własnych środków przedsiębiorstw i organizacji gospodarczych zwiększa się w tymże czasie o 185,5 %. Ten stan spowodować powinien i oczywiście spowoduje ze strony kierowników przedsiębiorstw i organizacyj gospodarczych wzmocnienie kontroli wykonania planu inwestycyjnego i zniżenia kosztów budowy.

W roku 1948 plan inwestycyjny wykonany został znacznie lepiej niż w poprzednich latach powojennych, co wyraża się między innymi w przyśpieszonym włączeniu do procesu produkcyjnego nowych potencjałów wytwórczych.

Przyśpieszenie to osiągnięto wskutek skoncentrowania, na zlecenie rządu, siły roboczej, materiałów i środków pieniężnych na najważniejszych kluczowych obiektach inwestycyjnych. Znacznie wzrosła w roku ubiegłym wydajność pracy w budownictwie i poprawiły się wskaźniki kosztu własnego robót budowlanych.
Z tych wszystkich względów oddano do dyspozycji kraju więcej nowych przedsiębiorstw przy mniejszym względnie nakładzie materiałów i środków pieniężnych.

Jednakże akcja inwestycyjna ma jeszcze duże wady. Koncentracja materiałów i środków finansowych na najważniejszych obiektach kluczowych wciąż jeszcze nie jest dostateczna, a wskutek tego w wielu ministerstwach zauważyć się dają wypadki spóźnionego włączenia do procesu produkcyjnego nowych obiektów. Wielu spośród obiektów, które uruchomione być miały w r.1948, nie wykończono w terminie.

Nie są jeszcze odosobnione wypadki, gdy wskutek niedostatecznej koncentracji materiałów i środków pieniężnych na najważniejszych obiektach stopień wykonania planu robót budowlano-montażowych w najdonioślejszych kluczowych obiektach jest niższy, niż przeciętna dla całego ministerstwa lub organizacji. W szczególności zdarzało się to w r.1948 na budowach Ministerstwa Elektrowni.

Niedostateczne wykonanie planu uruchomienia nowych obiektów zdarza się nieraz wskutek niedostatecznego zaopatrzenia budowy

w siły robocze. Często przenosi się znaczną liczbę robotników do produkcji nie mającej zasadniczego znaczenia,jak np. do drobnych przedsiębiorstw pomocniczych,do gospodarki komunalnej,do robót pomocniczych przy załadunku i wyładunku itp.

W roku bieżącym należy koniecznie kontynuuować akcję,mającą na celu koncentrowanie siły roboczej oraz materiałów i środków pieniężnych na najważniejszych budowlach. Przyczyni się to do przyśpieszenia budownictwa i zmniejszenia jego kosztów.

Partia i rząd stosują wszelkie środki ku temu,by budować nie tylko szybko,ale i tanio. Jednakże zdarzaja się jeszcze wypadki,gdy koszt własny budownictwa nie maleje,lecz wzrasta. Jedną z przyczyn tego zjawiska są zbyt wysokie często wydatki na materiały i wyposażenie techniczne. Zapasy materuałów i przedmiotów wyposażenia technicznego przekraczają nieraz ustalone normatywy. Zdarza się też,że niektórzy budowniczowie gromadzą przedmioty wyposażenia technicznego niezależnie od rzeczywistej potrzeby,albo też wolą sprowadzić nowe przedmioty wyposażenia technicznego,zamiast zużytkować te obiekty,które już są na placu budowlanym. Wystarczą dla ilustracji fakty następujące: Do zakładów hutniczych im.Pietrowskiego przywieziono instalacje techniczne do zespołu walców do walcowania belek i szyn na sumę 17,3 mln.rubli pomimo,że w r.1948 przewidywało się oddanie do zmontowania tych instalacji na sumę 2 milionów rubli. Do tych samych zakładów przywieziono już w roku ubiegłym szereg instalacji na sumę 7 mln.rubli,chociaż budowa obiektów,dla których były one potrzebne,wykonywana będzie dopiero w latach 1949-1950 .

Mamy w budownictwie duże możliwości zredukowania zapasów materiałowych i przedmiotów wyposażenia technicznego. Tu właśnie akcja przyśpieszenia obiegu środków obrotowych musi być szeroko zastosowana. Na ten odcinek zwrócić powinni więcej uwagi kierownicy gospodarczy,organy finansowe a przede wszystkim banki inwestycyjne,które finansują budownictwo i powołane są do tego,by pełnić rzeczywistą aktywną kontrolę finansową nad przebiegiem budowy danego obiektu,a w szczególności nad zniżeniem kosztu robót budowlanych. Ministerstwa,organizacje

budowlane i banki inwestycyjne powinny wzmóc walkę o silne zmniejszenie wydatków na materiały oraz zredukowanie kosztów ogólnych w budownictwie. Trzeba zmechanizować czynności pracochłonne jeszcze bardziej oraz doskonalić organizację pracy w budownictwie. Od tego zależy również w znacznym stopniu powodzenie walki o zniżenie kosztu robót budowlanych.

Niektóre organizacje budowlane nieracjonalnie wykorzystują siłę roboczą,przekraczają swoje fundusze płacy,co powiększa koszty budowy. Tak n.p. organizacje budowlane Ministerstwa budowy przedsiębiorstw ciężkiego przemysłu przekroczyły w roku ubiegłym,przy budowie jednego z obiektów,fundusz pracy przeszło o 2 mln.rubli. Przekroczenie to wynikło głównie z powodu nadmiaru siły roboczej oraz wskutek używania wykwalifikowanych robotników do robót załadunkowo-wyładunkowych i innych prac nieskomplikowanych. Są i takie wypadki,gdy ministerstwa i organizacje budowlane zamiast energicznej walki o oszczędność,pozwalają sobie przy układaniu kosztorysów na zbytek w szerokiej skali.

W r.1949 ministerstwa i organizacje budowlane mają obowiązek zniżenia kosztów budowy o 4,5 %. To niezmiernie ważne zadanie w dziedzinie inwestycji wymaga stanowczego udoskonalenia organizacji robót budowlanych,jeszcze dalej posuniętej mechanizacji procesów pracochłonnych, zintensyfikowania walki o dalszą koncentrację materiałów i środków pieniężnych na budowlach mających znaczenie kluczowe oraz przestrzegania najsurowszej oszczędności w wydatkach materiałowych i pieniężnych. Wszystkimi tymi sprawami powinny więcej się interesować banki inwestycyjne,poprzez które płyną do budownictwa wielomiliardowe sumy z funduszów państwowych.

------ o O o ------

